

ΕΞΑΡΤΗΣΕΙΣ & ΕΙΔΙΚΟΙ ΠΑΘΟΥΣΜΟΙ

1. ΓΕΝΙΚΑ

ΣΧΟΛΗ	ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ		
ΤΜΗΜΑ	ΨΥΧΟΛΟΓΙΑΣ		
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	Προπτυχιακό		
ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	Ψ-3624	ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	ΧΕΙΜΕΡΙΝΟ/ΕΑΡΙΝΟ
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	ΕΞΑΡΤΗΣΕΙΣ & ΕΙΔΙΚΟΙ ΠΑΘΟΥΣΜΟΙ		
ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	<i>Ζαχαρούλα Κασσέρη / Γεώργιος Παναγής</i>		
ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΙΔΙΚΕΥΣΗ	ΕΔΙΠ Ψυχολογίας Εξαρτήσεων / Καθηγητής Βιοψυχολογίας		
ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΩΡΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ	
Διαλέξεις, εργαστηριακές ασκήσεις, μελέτη και ανάλυση της βιβλιογραφίας, προφορικές παρουσιάσεις φοιτητών/τριών, εκπόνηση εργασιών	3	6	
ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	Ανάπτυξης δεξιοτήτων (Σεμινάριο)		
ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ:	Μεθοδολογία Έρευνας στις Κοινωνικές Επιστήμες		
ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ και ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ:	Ελληνική		
ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΣΕ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ERASMUS	Όχι		
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ (URL)	https://elearn.uoc.gr/course/view.php?id=1101		

2. ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Μαθησιακά Αποτελέσματα
<p>Οι φοιτητές και οι φοιτήτριες που θα παρακολουθήσουν το σεμινάριο αναμένεται μετά το πέρας του εξαμήνου να έχουν:</p> <p>(α) αποκτήσει νέες γνώσεις σχετικά με την εκτίμηση των αναγκών των ουσιοεξαρτημένων ατόμων που ανήκουν σε πληθυσμιακές ομάδες με ιδιαίτερα χαρακτηριστικά,</p> <p>(β) κατανοήσει το εύρος και την πολυσημία των εμπειριών των ατόμων με προβλήματα εξάρτησης και το ρόλο τους στην κλινική παρέμβαση και συμβουλευτική,</p> <p>(γ) προβληματιστεί γύρω από το πώς το κοινωνικό στίγμα σχετικά με τις εξαρτήσεις συνδέεται με την αναπαραγωγή των ψυχοκοινωνικών προβλημάτων,</p> <p>(δ) κατανοήσει σύνθετες όψεις του βιώματος της εξάρτησης αναφορικά με το φύλο.</p> <p>(ε) Αναμένεται, επίσης, να μπορούν να αναζητούν βιβλιογραφικές πηγές που πραγματεύονται τη θεματολογία του σεμιναρίου από βάσεις δεδομένων και να προσεγγίζουν με κριτικό τρόπο σχετικές ερευνητικές μελέτες.</p>
Γενικές Ικανότητες
<ul style="list-style-type: none">Αναζήτηση, ανάλυση και σύνθεση δεδομένων και πληροφοριών, με τη χρήση και των

απαραίτητων τεχνολογιών

- Ομαδική εργασία
- Εργασία σε διεπιστημονικό περιβάλλον
- Παράγωγή νέων ερευνητικών ιδεών
- Σεβασμός στη διαφορετικότητα και στην πολυπολιτισμικότητα
- Επίδειξη κοινωνικής, επαγγελματικής και ηθικής υπευθυνότητας και ευαισθησίας σε θέματα φύλου
- Προαγωγή της ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης

3. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ

Η εξάρτηση από ψυχοδραστικές ουσίες δεν αποτελεί ένα μονοδιάστατο φαινόμενο αλλά αντιμετωπίζεται ως ένα πεδίο πολλαπλών, ετερόκλητων και πολύμορφων εμπειριών. Μέσα σε αυτό το πλαίσιο αναγνωρίζεται ότι οι χρήστες δεν συνιστούν μια ομοιογενή ομάδα με ενιαία χαρακτηριστικά αλλά η κοινωνική πραγματικότητα που βιώνουν διαφοροποιείται σημαντικά στη βάση ποικίλων κοινωνικών χαρακτηριστικών και παραμέτρων όπως είναι η κατάσταση της υγείας, η νομική κατάσταση, η ηλικία, το φύλο κ.ά. Η αναγνώριση της πολυμορφίας των εμπειριών των ουσιοεξαρτημένων ατόμων έχει ιδιαίτερη σημασία για τη διαμόρφωση αποτελεσματικών κλινικών παρεμβάσεων και θεραπευτικών πρακτικών στο πεδίο των εξαρτήσεων. Έχοντας ως θεωρητική αφετηρία την έννοια του *στίγματος* του Erving Goffman, βασικός σκοπός του σεμιναρίου είναι η γνωριμία και η εμπάθυνση των φοιτητών/τριών με όψεις της κοινωνικής πραγματικότητας που βιώνουν άτομα, τα οποία εκτός από τη «μιασμένη» ταυτότητα του/της χρήστη/στριας ψυχοδραστικών ουσιών φέρουν και άλλες στιγματισμένες ταυτότητες, όπως είναι εκείνη του/της πάσχοντος/ουσας από απειλητικές για τη ζωή ασθένειες, του/της φυλακισμένου/ης, του ατόμου που εργάζεται στο χώρο του σεξ κ.ά. Μέσα από τη μελέτη και επεξεργασία επιστημονικών ποιοτικών ερευνών επιχειρείται στα πλαίσια του σεμιναρίου η εξέταση του λόγου και της φωνής των ίδιων των χρηστών ψυχοδραστικών ουσιών, που αποτελούν φορείς πολλαπλών στιγματισμένων ταυτοτήτων. Έμφαση, επίσης, δίνεται σε όψεις ζωής των ουσιοεξαρτημένων γυναικών και των μητέρων με εστίαση στο φύλο και στη σημασία του για την κατανόηση του προβλήματος της εξάρτησης και τη θεραπευτική του αντιμετώπιση. Τέλος συζητούνται ηθικοί προβληματισμοί και διλήμματα γύρω από τις εξαρτήσεις και την παιδική προστασία όταν οι χρήστες ψυχοδραστικών ουσιών είναι και γονείς.

ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ

1^η Εβδομάδα: (α) Εισαγωγή στη θεματολογία του σεμιναρίου και στον τρόπο δουλειάς. (β) Επιλογή συμμετεχόντων /ουσών.

2^η Εβδομάδα: (α) Αυτοπαρουσίαση μελών του σεμιναρίου (β) Προγραμματισμός και ανάθεση εργασιών – Κατανομή προφορικών παρουσιάσεων και γραπτών εργασιών. Εξαρτήσεις και ειδικοί πληθυσμοί: μια εισαγωγή (παράδοση της διδάσκουσας, Α' μέρος)

3^η Εβδομάδα: (α) Εξαρτήσεις και ειδικοί πληθυσμοί: μια εισαγωγή (παράδοση της διδάσκουσας, Β' Μέρος)

4^η Εβδομάδα: Εξαρτήσεις και εργασία στο χώρο του σεξ. Παρουσιάσεις φοιτητών/τριών - συζήτηση.

5^η Εβδομάδα: Εξαρτήσεις & φυλάκιση. Παρουσιάσεις φοιτητών/τριών - συζήτηση.

6^η Εβδομάδα: Εξαρτήσεις & αποφυλάκιση. Παρουσιάσεις φοιτητών/τριών - συζήτηση.

7^η Εβδομάδα: Εξαρτήσεις και άτομα μέσης/μεγαλύτερης ηλικίας. Παρουσιάσεις φοιτητών/τριών - συζήτηση.

8^η Εβδομάδα: Εξαρτήσεις & HIV. Παρουσιάσεις φοιτητών/τριών - συζήτηση.

9^η Εβδομάδα: Εξαρτήσεις & Γυναίκες. Παρουσιάσεις φοιτητών/τριών - συζήτηση.

10^η Εβδομάδα: Εξαρτήσεις και μητρότητα. Παρουσιάσεις φοιτητών/τριών - συζήτηση.

11^η Εβδομάδα: Εξαρτήσεις και παιδική προστασία. Παρουσιάσεις φοιτητών/τριών - συζήτηση.

12^η Εβδομάδα: Παρουσιάσεις ομαδικών γραπτών εργασιών φοιτητών/τριών (I) – Συζήτηση.

13^η Εβδομάδα: (α) Παρουσιάσεις ομαδικών γραπτών εργασιών φοιτητών/τριών (II), (β) Συζήτηση σε πιθανά ερωτήματα που προέκυψαν από το περιεχόμενο του σεμιναρίου (γ) Αξιολόγηση του σεμιναρίου.

4. ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ και ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ - ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ	Στην τάξη		
ΧΡΗΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ	Χρήση Τ.Π.Ε στη διδασκαλία. Υποστήριξη Μαθησιακής διαδικασίας μέσω της ηλεκτρονικής πλατφόρμας E-Learn		
ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	Δραστηριότητα	Φόρτος Εργασίας Εξαμήνου	ECTS Μονάδες
	Διαλέξεις	13 διαλέξεις X 3 ώρες = 39	1,56
	Αναζήτηση & μελέτη της βιβλιογραφίας	40 ώρες	1,6
	Προφορική παρουσίαση εργασίας και η προετοιμασία της	20 ώρες	0,8
	Συγγραφή Εργασιών	50 ώρες	2
	Σύνολο Μαθήματος	149	5,96
ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ	<p><u>A. Από την αξιολόγηση της συμμετοχής (τυπικής και ουσιαστικής) των φοιτητών/τριών στις εβδομαδιαίες συναντήσεις (20%).</u> Τονίζεται ότι η παρουσία των φοιτητών/τριών στο σεμινάριο είναι υποχρεωτική (βλ. Εσωτερικό Κανονισμό Λειτουργίας Τμήματος Ψυχολογίας).</p> <p><u>B. Από την πραγματοποίηση δυο εργασιών:</u></p> <p>(1^η εργασία) Παρουσίαση επιστημονικής μελέτης ή κειμένου, σχετικού με τις θεματικές ενότητες του σεμιναρίου (40%). Σκοπός είναι όχι απλά η παράθεση δεδομένων και πληροφοριών από τους/τις φοιτητές/τριες αλλά η συζήτηση και η κριτική των σχετικών θεμάτων από τους/τις συμμετέχοντες/ουσες.</p> <p>(2^η εργασία) Συνθετική-βιβλιογραφική εργασία (ανά δυο φοιτητές/τριες) σχετική με τη θεματολογία του σεμιναρίου, η οποία θα παρουσιαστεί και θα συζητηθεί στην ευρύτερη</p>		

	<p>ομάδα στο τέλος του σεμιναρίου και θα παραδοθεί κατά την εξεταστική περίοδο του Ιουνίου ή του Σεπτεμβρίου (40%).</p> <p>Οι φοιτητές/τριες ενημερώνονται για τα κριτήρια αξιολόγησης του μαθήματος στην εισαγωγική διάλεξη της διδάσκουσας. Τα κριτήρια αξιολόγησης είναι ρητώς προσδιορισμένα και περιγεγραμμένα στην Ηλεκτρονική Πλατφόρμα E-Learn.</p>
--	---

5. ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΗ-ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

A) Ελληνόγλωσση Βιβλιογραφία

- Ανδριάκαινα, Ε. (2005). *Παίζοντας με τα όρια. Θεραπευτικές κοινότητες και χρήστες ναρκωτικών*. Αθήνα: Βιβλιόραμα.
- Brown. S. (Επιμ.) (2011). *Αλκοόλ: Από την εξάρτηση στη θεραπεία* (Υπεύθ. σειράς. Ι. Yalom, μ.τ.φ.: Μ. Ρηγοπούλου). Αθήνα: Ερευνητές - ΚΕΘΕΑ.
- Goffman Ε. (2005). *Στίγμα – Σημειώσεις για τη διαχείριση της φθαρμένης ταυτότητας*. Αθήνα: Αλεξάνδρεια.
- Κρεμμύδας, Α. (2006). Δυσκολίες και προοπτικές στην κοινωνική ένταξη αποφυλακισμένων τοξικοεξαρτημένων ατόμων. *Εξαρτήσεις*, 10, 10-38.
- Μάτσα, Κ. (2006). *Η περίπτωση Ευρυδίκη. Κλινική της τοξικομανίας*. Αθήνα: Άγρα.
- Μάτσα Κ. (2007). *Ψυχοθεραπεία και τέχνη στην απεξάρτηση. Το παράδειγμα του 18 Άνω*. Αθήνα: Εκδόσεις Άγρα.
- Πλεξουσάκη, Ε. (2000). Η διαχείριση της ετερότητας: αφηγήσεις για το AIDS. Στο Ρ. Καντατζόγλου, & Μ. Πετρονάη (Επιμ.) *Όρια και περιθώρια, εντάξεις και αποκλεισμοί* (109-129). Αθήνα: Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών.
- Τέντης, Γ. (2003). Οι αντιλήψεις των έγκλειστων ουσιοεξαρτημένων γυναικών για τη χρήση και τη φυλάκιση. *Εξαρτήσεις*, 3, 33-60.

B) Ξενόγλωσση Βιβλιογραφία

- Emiliussen, J., Andersen, K. & SØgaard Nielsen, A. (2017). Why do some older adults start drinking excessively late in life? Results from an Interpretative Phenomenological Study. *Scandinavian Journal of Caring Sciences*, 31(4), 974-983
- European Monitoring Center for Drugs and Drug Addiction (EMCDDA) (2010). *Children's Voices: Experiences and perceptions of European children on drug and alcohol issues*. Luxembourg: The Publications Office of the European Union.
- Fraser, S. & Treloar, C. (2006). 'Spoiled identity' in hepatitis C infection: The binary logic of despair. *Critical Public Health*, 16(2), 99-110.
- Gunn, A.J. & Canada, K.E. (2015). Intra-group stigma: Examining peer relationships among women in recovery for addictions. *Drugs: Education, Prevention and Policy*, 22(3), 281-292.
- Jeal, N., Macleod, J., Salisbury, C., & Turner, K. (2017). Identifying possible reasons why female street sex workers have poor drug treatment outcomes: a qualitative study. *BMJ Open*, 7(3), e013018.
- Kenny, K.S., Barrington, C. Green S.L. (2015). "I felt for a long time like everything beautiful in me had been taken out": Women's suffering, remembering, and survival following the loss of child custody. *International Journal of Drug Policy*, 26, 1158-1166.

- Lankenau, S.E., Clatts, M.C., Welle, D., Goldsamt, L.A. & Gwadz, M.V. (2005). Street careers: homelessness, drug use, and sex work among young men who have sex with men (YMSM). *International Journal of Drug Policy*, 16, 10–18.
- McIntosh, J. & McKeganey, N. (2000). Addicts' narratives of recovery from drug use: constructing a non-addict identity. *Social Science & Medicine*, 50, 1501-1510.
- Mjåland, K. (2016). Exploring prison drug use in the context of prison based drug rehabilitation. *Drugs: Education, Prevention and Policy*, 23(2), 154-162.
- Mosack, K.E., Abbott, M., Singer, M., Weeks, M.R., Rohena, L. (2005). If I didn't have HIV, I'd be dead now: Illness narratives of drug users living with HIV/AIDS. *Qualitative Health Research*, 15(5), 586-605.
- Radcliffe, P. (2011). Motherhood, pregnancy, and the negotiation of identity: The moral career of drug treatment. *Social Science & Medicine*, 72(6), 984-991.
- Sterk, C.A. (2000). *Tricking and Tripping: Prostitution in the AIDS Era*. Putnam Valley, NY: Social Change Press.
- Taieb, O., Revah-Levy, A. Rose-Moro, M. & Baubet, T. (2008). Is Ricoeur's notion of narrative identity useful in understanding recovery in drug addicts? *Qualitative Health Research*, 18(7), 990-1000.
- Van Olphen, J., Eliason, M.J., Freudenberg, N., Barnes, M. (2009). Nowhere to go: how stigma limits the options of female drug users after release from jail. *Substance Abuse Treatment, Prevention and Policy*, 4, 10. doi: 10.1186/1747-597X-4-10.
- Villegas, N.A., Chodhury, S.M., Mitrani, V.B. & Guerra, J. (2017). Mothers in substance abuse recovery: perspectives on motivators, challenges and family involvement. *International Journal of High Risk Behaviors and Addiction*, 6(1): e32558 [doi: 10.5812/ijhrba.32558]
- Wilson, D. Jackson, S., Crome, I.B., Rao, R. & Crome, P. (2015). Comprehensive geriatric assessment and the special needs of older people. In I.B. Crome, L. Wu, R. Rao & P. Crome (Eds.) *Substance abuse and older people* (pp. 173-191). Oxford: Wiley & Blackwell.